

SLUČAJ SULJAGIĆ PROTIV BOSNE I HERCEGOVINE

(Tužba br. 27912/02)

PRESUDA

STRAZBUR

03.11.2009.

Ova presuda će postati pravosnažna u okolnostima koje su navedene u Članu 44 paragrafu 2 Konvencije.

Ona može biti podvrgnuta uređivačkoj reviziji.

U slučaju Suljagić protiv Bosne i Hercegovine,

Evropski Sud za ljudska prava (četvrti dio), koji se sastoji od Komore čiji su članovi:

Nicolas Bratza, predsjednik,
Lech Garlicki,
Giovanni Bonello,
Ljiljana Mijovic,
David Thor Bjorgvinsson,
Ledi Bianku,
Mihai Poalelungi, sudije,
i Fatos Araci, Zamjenik arhivara

Nakon privatnog razmatranja 13.10.2009.,

Donosi sledeću presudu, koja je bila usvojena tog dana:

PROCEDURA

1. Slučaj je nastao iz tužbe (br. 27912/02) protiv Bosne i Hercegovine podnešene Sudu u skladu sa Članom 34 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda ("Konvencija") od strane državljanina Bosne i Hercegovine, gospodina Mustafe Suljagića ("tužilac"), na dan 02.07.2002.
2. Tužilac je naveo da domaće zakonodavstvo vezano za staru deviznu štednju nije pošteno kad su u pitanju relevantni interesi u pogledu na Član 1 Protokola br. 1 Konvencije.
3. Odlukom od 20.06.2006. sud je utvrdio da ima osnova da je tužilac žrtva i proglasio je tužbu prihvatljivom.
4. Tužilac i vlada su podnijeli daljnja pismena zapažanja (Pravilo 59 paragraf 1). Takođe, komentari od trećih strana su bili primljeni iz dva udruženja, Udruženje za zaštitu deviznih štediša u Bosni i Hercegovini) iz Federacije Bosne i Hercegovine i Udruženje građana za povrat stare devizne štednje u Bosni i Hercegovini i Dijaspori) iz Republike Srpske, koje je bilo pozvano da interveniše u pismenoj proceduri (Član 36 paragraf 2 Konvencije i Pravilo 44 paragraf 2). Strane su odgovorile na zapažanja svake strane i komentare trećih strana na saslušanju (Pravilo 44 paragraf 5).

5. Saslušanje se održalo u javnosti u Zgradi za ljudska prava, Strazbur, na dan 10.03.2009. (Pravilo 59 paragraf 3).

Tu su se pojavili pred sudom:

(a) za vladu

M. Mijic, Zastupnik

Z. Ibrahimović, Zamjenik zastupnika

B. Kujundzic, pomoćnik zastupnika,

A. Džombić, Ministar finansija Republike Srpske,

D. Aleksić, Pomoćnik Ministra finansija Republike Srpske,

T. Ćurak, Pomoćnik Ministra finansija Federacije Bosne i Hercegovine,

Gospodin E. Kubat, Savjetnik Ministra finansija Federacije Bosne i Hercegovine,

M. Lučić, Direktor za finansije Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Savjetnici;

(b) za tužioca

E. Suljagić, Advokat

S. Imamović, pomoćnik advokata.

Sud je saslušao izlaganja od strane gospodina Suljagića i gospođice Mijić.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

A. Relevantna pozadina ovog slučaja

6. Ovaj slučaj je vezan za pitanje stare devizne štednje (devize uplaćene prije raspada Socijalističke Federalne Republike Jugoslavije – "SFRJ").

7. Do ekonomskih reformi 1989/90 (takozvane Markovićeve reforme, nazvane po tadašnjem premijeru Anti Markoviću), komercijalni bankarski sistem SFRJ se sastojao od samoupravnih osnovnih i udruženih banaka. Osnovne banke, zasnovane i nominalno kontrolisane od strane državnih preduzeća, vršile su dnevne komercijalne bankarske aktivnosti. Dvije ili više osnovnih banaka su mogle da formiraju udruženu banku kroz samoupravni sporazum, dok čuvaju svoj pravni identitet. U SFRJ, bilo je više od 150 osnovnih banaka i devet udruženih banaka (naime Jugobanka Beograd, Beogradska udružena banka Beograd, Vojvođanska banka Novi Sad, Kosovska Banka Priština, Udružena banka Hrvatske Zagreb, Ljubljanska banka Ljubljana, Privredna Banka Sarajevo, Stopanska banka Skoplje i Investicional Banka Titograd).

8. S obzirom da je imala manjak novca, SFRJ je učinila privlačnim da njeni radnici koji rade u drugim državama i drugi državljani polože njihove devize kod komercijalnih banaka koje se nalaze u SFRJ: takvi položaji su imali visoku kamatu (godišnja kamatna stopa je obično prelazila 10%) i za njih je garantovala država (vidi, na primjer, dio 14(3) Zakona o deviznim transakcijama iz 1985¹ i dio 76(1) Zakona o bankama i drugim finansijskim institucijama iz 1989²).

9. Zakon o deviznim transakcijama iz 1977³ je uveo sistem repolaganja deviza od strane komercijalnih banaka kod Nacionalne Banke Jugoslavije. Iako je sistem bio opcionalan, on je dozvolio komercijalnim bankama da prebace valutni rizik na državu i praktično sve devize su bile repoložene. Pored ovoga, Nacionalna Banka Jugoslavije je morala da odobri kredite u nacionalnoj valuti (u početku bez kamata) komercijalnim bankama u vrijednosti repoloženih deviza. Treba naglasiti, međutim, da je takvo repolaganje bilo po pravilu samo transakcija na papiru, jer su komercijalne banke imale nedovoljno likvidnih sredstava: izgleda da su komercijalne banke repoložile ukupno 12.2 milijarde američkih dolara (USD), od kojih samo USD 1.7 milijarde (oko 14%) je zapravo bilo prebačeno Nacionalnoj Banci Jugoslavije (vidi Kovačić i drugi protiv Slovenije (GC), brojevi 44574/98, 45133/98 i 48316/99, paragraf 36 i 39, ECHR 2008-...; vidi takođe odluku AP 164/04 Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 01.04.2006, paragraf 53). Godine 1988. sistem repolaganja je bio ukinut (vidi dio 103 Zakona o deviznim transakcijama iz 1985, kao što je izmjenjen dana 15.10.1988).

10. Problemi koji su nastali zbog inostranog i domaćeg duga SFRJ su proizveli monetarnu krizu 1980-ih. Nacionalna ekonomija je bila na granici kolapsa i SFRJ je pribjegli hitnim mjerama, kao što su zakonska ograničenja isplate devizne štednje (vidi dio 71 Zakona o deviznim transakcijama iz 1985). Kao rezultat, devizna štednja je bila praktično zaleđena.

11. U okviru Markovićevih reformi, SFRJ je ukinula sistem osnovnih i udruženih banaka prethodno navedenih. Ova promjena u bankovnim propisima je dopustila nekim osnovnim bankama da se odluče za nezavisni status, dok su druge osnovne banke postale filijale (bez pravnog identiteta) udruženih banaka kojima su prethodno pripadale.

12. Neke važne odlike bankovnog sistema su ostale odnosno reforme nisu uticale na njih. Kao prvo, komercijalne banke su ostale pod režimom "društvenog vlasništva" – koncept koji, iako postoji i u drugim zemljama, je veoma visoko bio razvijen u SFRJ. Kao drugo, i komercijalne banke i država su imali finansijske obaveze koje su proistekle iz devizne štednje; štedišne su imale pravo da im bude isplaćena štednja u bilo koje vrijeme, zajedno sa akumuliranom kamatom, iz komercijalnih banaka (vidi dijelove 1035 i 1045 Zakona o građanskim obavezama iz 1978⁴) ili, u slučaju ispoljavanja nesolventnosti ili stečaja banke (vidi dijelove 1004(2) i 1007(2) Zakona o građanskim obavezama iz 1978⁴), dio 18 Zakona o nesolventnosti banaka i drugih finansijskih institucija iz 1989⁵ i odluke Vlade SFRJ od 23.05.1990⁶).

13. Godine 1991/92 SFRJ je prestala da postoji. Ona je bila zamjenjena sa pet država nasljednica: Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Federalna Republika Jugoslavija (koju je naslijedila Srbija 2006.), "bivša Jugoslovenska Republika Makedonija" i Slovenija.

14. Brutalan rat je počeo u Bosni i Hercegovini kratko ubrzo nakon što je proglasila nezavisnost. Tokom rata, Bosna i Hercegovina je preuzela ustavnu garanciju za staru deviznu štednju od SFRJ (u skladu sa dijelom 6 Zakona o primjeni zakonodavstva iz 1992⁷). Takođe, koncept "društvenog vlasništva" je bio ukinut (vidi Zakon o transformaciji društvenog vlasništva iz 1993⁸ i Zakon o transformaciji društvenog vlasništva iz 1994⁹). Kao rezultat, sve komercijalne banke koje su zasnovane u Bosni i Hercegovini su bile efektivno nacionalizovane. Iako je korištenje "stare devizne štednje" bilo dozvoljeno u nekim izuzetnim situacijama tokom rata, izgleda da je ova mogućnost ostala samo u teoriji (vidi odluku Predsedništva Republike Bosne i Hercegovine od 18.02.1993.¹⁰ i odluku Nacionalne Banke Republike Srpske od 17.06.1993¹¹).

15. Dana 14.12.1995. Opšti okvirni sporazum o miru u Bosni i Hercegovini ("Dejtonski Mirovni Sporazum") je stupio na snagu. On je potvrdio nastavak pravnog postojanja Bosne i Hercegovine kao države, ali je izmjenio unutrašnju strukturu (Član 1 paragraf 1 Aneksa 4 Dejtonskog Mirovnog Sporazuma koji se zove "Ustav Bosne i Hercegovine"). U skladu sa članom 1 paragrafom 3 Aneksa 4, Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska. Dejtonski mirovni sporazum je nije riješio međuentitetsku liniju razgraničenja na području Brčkog, ali su se strane složile oko obavezujuće arbitraže vezano za ovo pitanje u skladu sa UNCITRAL pravilima (Član V Aneksa 2 Dejtonskog Mirovnog Sporazuma). U međuvremenu, ruralni dijelovi predratne Brčanske opštine su ostali pod kontrolom Federacije Bosne i Hercegovine a grad Brčko pod kontrolom Republike Srpske. Arbitražni tribunal je izdao svoju finalnu odluku dana 05.03.1999. On je obustavio pravne ovlasti entiteta unutar čitave teritorije predratne Brčanske opštine i prenijeo sva ovlaštenja entiteta na novoformirani Brčko Distrikt koji je pod isključivim suverenitetom Bosne i Hercegovine i međunarodne supervizije. Brčko Distrikt je formalno bio inaugurisan dana 08.03.2000. Međutim, entitetsko zakonodavstvo se nastavilo primjenjivati u Distriktu sve dok nije bilo modifikovano od strane Supervizora Brčko distrikta ili skupštine distrikta. Sva entitetska ovlaštenja su prestala da zakonski važe u Distriktu dana 04.08.2006.

16. Dana 28.11.1997. Federacija Bosne i Hercegovine je preuzela punu odgovornost za "staru" deviznu štednju u lokalnim komercijalnim bankama kako bi ih pripremila za privatizaciju (u skladu sa dijelom 3(1) Zakona o isplati potraživanja iz 1997¹² i Zakona o isplati potraživanja nerezidentima iz 1999¹³). Iako je podizanje ostalo nemoguće, stanovnicima tog Entiteta je data mogućnost da koriste njihovu "staru" deviznu štednju da kupe državne stanove u kojima su živjeli (gdje je ovo bio slučaj) i određene državne firme (vidi dio 18 Zakona o isplati potraživanja iz 1997, kao što je izmjenjen dana 21.08.2004 i 07.11.2007.).

17. Slično tome, Republika Srpska je preuzela punu odgovornost za „staru“ deviznu štednju u komercijalnim bankama koje imaju tamo sjedište (vidi dio 20 Uvodnog zakona o bilansu stanja iz 1998. godine, izmjenjenog dana 8.1.2002. godine¹⁴). Međutim, za

razliku od Federacije Bosne i Hercegovine, gdje se odgovornost pomjerala istovremeno prema svim komercijalnim bankama, u Republici Srpskoj se odgovornost pomjerala za svaku od komercijalnih banaka nakon njihove privatizacije. Relevantni datumi za dvije glavne komercijalne banke sa depozitima „stare“ devizne štednje, Banjalučku banku i Kristal banku, su 18.1.2002. i 17.4.2002. Proces privatizacije komercijalnih banaka je u Republici Srpskoj bio okončan 31.12.2002. godine. Stanovništvo tog entiteta je imalo mogućnost iskorištavanja svoje „stare“ devizne štednje pri kupovini stanova u državnom vlasništvu u kojima su stanovali i određenih državnih kompanija (vidi dio 19 Zakona o privatizaciji kompanija iz 1998. godine¹⁵).

18. Tokom 2002. godine sve komercijalne banke distrikta Brčko su privatizovane od strane oba entiteta u sporazumu sa Distriktom i prema odobrenju supervizora za Brčko.

19. Zakonodavstvo u oblasti korišćenja „stare“ devizne štednje u procesu privatizacije je bilo ograničene moći, što je dovelo do njegove zloupotrebe: pojavilo se crno tržište na kojem je takva štednja prodavana za svega 3% od nominalne vrijednosti. Tokom 2004. godine, u pokušaju da se ovakva situacija popravi, entiteti i Distrikt su se složili da nadoknade štetu „starim“ deviznim štedišama u gotovini i vladinim obveznicama, te da utvrde način nadoknađivanja štete. Međutim, u skladu sa odlukom U 14/05 Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od dana 2.12.2005. godine, tri postojeća plana otplate zamijenjena su jedinstvenim planom na području cijele Bosne i Hercegovine (vidi dalje „Relevantni domaći zakoni i njihova primjena“).

B. Trenutna situacija

20. Podnosilac zahtjeva je rođen 1935. godine u okolini Srebrenika u Bosni i Hercegovini.

21. Radio je širom Evrope kao poštar, građevinski radnik i majstor tokom 1970-ih i 80-ih i položio deviznu štednju koju je zaradio u inostranstvu u banku sa sjedištem u Tuzli, koja je bila članica Privredne banke Sarajevo. Tokom reformi koje je izvršio Marković, ta je banka postala posebno odjeljenje pod nazivom Tuzlanska banka. Godine 1994. postala je nacionalizovana (vidi paragraf 14), te je 1998. prodana komercijalnoj banci sa sjedištem u Sloveniji (Nova Ljubljanska banka).

22. Nakon nekoliko neuspješnih pokušaja da podigne svoja uložena sredstva, podnosilac zahtjeva je podnio žalbu Komori za ljudska prava (organ za ljudska prava osnovan u skladu sa Aneksom 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma). Prema odluci od 6.4.2005. (odluka CH/98/357 *et al.*) Komisija za ljudska prava, pravni nasljednik Komore za ljudska prava, odlučila je da je trenutno zakonodavstvo u suprotnosti sa Članom 1 Protokola br. 1 Konvencije (po osnovi nedostatka proceduralnih garancija) i Člana 1 Protokola br. 1 Konvencije (po osnovi nedostatka ravnopravnog rasporeda između relevantnih interesa). Osim nekoliko opštih mjera, dodijelila je podnosiocu zahtjeva 500 konvertibilnih maraka (BAM) na osnovu nenovčane štete i zakonskih troškova.

23. Dana 29.12.2006. ovlaštena agencija za verifikaciju procijenila je iznos „stare“ devizne štednje na BAM 269,275.21 (vidi paragraf 27).

24. U junu 2007. podnosilac zahtjeva je primio BAM 1,000 (vidi paragraf 29). Dana 14.5.2009. primio je prvu ratu glavnog duga, te od kamate na obveznice, dana 27.9.2008. u ukupnom iznosu od BAM 4,237.44 (vidi paragraf 31).

25. Činilo se da vladine obveznice od 31.3.2008. još nisu bile izdate (vidi paragraf 30), te da druga rata od kamate na obveznice od dana 27.3.2009. još nije bila isplaćena (vidi paragraf 31).

II RELEVANTNI DOMAĆI ZAKONI I NJIHOVA PRIMJENA

26. Za relevantne domaće zakone i njihovu primjenu, vidi odluku o prihvatljivosti u *Jeličić v. Bosna i Hercegovina* (odl.), br. 41183/02, ECHR 2005-XII; *Suljagić v. Bosna i Hercegovina* (odl.), br. 27912/02, 20.6.2006; te presudu u *Jeličić v. Bosna i Hercegovina*, br. 41183/02, ECHR 2006-XII.

27. Osim toga, Zakon o staroj deviznoj štednji iz 2006. godine je stupio na snagu 15.4.2006 („Zakon iz 2006.“). Bosna i Hercegovina je odlučila da isplati prvobitne depozite položene u lokalnim bankama i kamatu do 31.12.1991. po tadašnjem kursu, bez sredstava koja su već korištena (vidi paragraf 14 i 16-17). Kamata nagomilana od 1.1.1992. do 15.4.2006. treba da bude poništena i ponovo obračunata sa godišnjim iznosom od 0,5%. Procjena iznosa duga prema svakom od potražilaca treba da se procijeni u skladu sa administrativnim postupkom od strane agencija za verifikaciju. Rok za podnošenje zahtjeva je već u nekoliko navrata produžavan.

28. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je prispitao ustavnost odluka koje se odnose na umanjenje kamatne stope na 0,5% za period od 1.1.1992. do 15.4.2006, te ih smatra opravdanim u skladu sa kompletnom situacijom, što se posebno odnosi na potrebu za obnovom državne ekonomije nakon razornog rata (vidi odluku U13/06 od 28.3.2008. §28).

29. Svi podnosioci zahtjeva koji su dobili verifikacione certifikate (vidi predzadnju rečenicu paragrafa 27) imaju pravo na gotovinsku isplatu u iznosu do BAM 1,000 u Federaciji Bosne i Hercegovine i distriktu Brčko, te u iznosu do BAM 2,000 u Republici Srpskoj. Svo preostali iznosi će biti isplaćeni u vidu vladinih obveznica.

30. U skladu sa Zakonom iz 2006. godine, vladine obveznice treba da budu izdate do 31.3.2008. Treba da budu amortizovane najkasnije do 31.12.2016, uz godišnju kamatnu stopu od 2,5%. Premda je prvobitni plan bio da se državne obveznice izdaju od strane Centralne banke, 12.1.2008. godine, Republika Srpska je donijela sopstveni Zakon o staroj deviznoj štednji iz 2008. („Zakon RS“)¹⁸ kojim smanjuje period amortizacije za vladine obveznice na pet godina, te je izdala sopstvene entitetske obveznice dana 28.2.2008. Dana 4.10.2008, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je proglasio Zakon RS ustavnim (odluka U3/08 od 4.10.2008.). Sud je odlučio da sastavni dijelovi BiH (entiteti i distrikt) treba da imaju jurisdikciju pri regulaciji pitanja „stare“ devizne štednje, ukoliko su ona u okvirima Zakona iz 2006. U skladu sa ovom odlukom, Centralna banka je odbila da izda vladine obveznice samo za pojedine dijelove BiH. Kao rezultat toga, Federacija Bosne i Hercegovine i distrikt Brčko su morali da izdaju sopstvene obveznice. Dok je distrikt Brčko to učinio 30.6.2009, čini se da Federacija Bosne i Hercegovine još nije izdala svoje obveznice.

31. U međuvremenu, planovi za amortizaciju su 21.2.2008. usvojeni na nivou Republike Srpske¹⁹, a 9.4.2008. za Federaciju Bosne i Hercegovine i distrikt Brčko.²⁰ Dana 24.6.2009. usvojen je novi plan amortizacije za distrikt Brčko koji je u skladu sa onim od 9.4.2008.²¹

U Republici Srpskoj obveznice treba da budu amortizovane do 28.2.2013. u deset rata (na 28.2. i 28.8. svake godine od 28.8.2008. do 28.2.2013.), zajedno sa kamatom na

obveznice (sa godišnjom stopom od 2,5%). Prve tri rate su isplaćene, prema planu, dana 28.8.2008, 28.2. i 28.8.2009. U slučaju zakašnjele isplate, osnovna kamata treba da se isplati prema zakonskoj stopi.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, obveznice treba da budu amortizovane do 27.3.2015. u osam rata, na sljedeći način: 7,5% cjelokupnog duga treba da se isplati dana 27.9.2008, 9% dana 27.9.2009, 11% dana 27.9.2010, 12% dana 27.9.2011, 13% dana 27.9.2012, 15% dana 27.9.2013, 15,5% dana 27.9.2014, te 17% dana 27.3.2015. Kamata na obveznice (po godišnjoj stopi od 2,5%) treba da bude isplaćena dana 27.3. i 27.9. svake godine od 27.9.2008. do 27.3.2015. Prve rate glavnog duga i kamate na obveznice (koje su trebale biti isplaćene dana 27.9.2008), isplaćene su 14.5.2009. Čini se da rate koje su trebale biti isplaćene dana 27.3 i 27.9.2009. još nisu isplaćene.

Konačno, prema starom planu amortizacije, distrikt Brčko je isplatio prve rate glavnog duga i kamate na obveznice (što je trebalo biti isplaćeno dana 27.9.2008.) dana 24.12.2008, a drugu ratu kamate na obveznice (što je trebalo biti isplaćeno 27.3.2009.) dana 11.6.2009. U skladu sa novim planom, obveznice treba da budu amortizovane do 31. 3.2015. u sedam rata, prema sljedećem rasporedu: 9,5% glavnog duga treba da bude isplaćeno dana 30.9.2009, 11,5% dana 30.9.2010, 12,5% dana 30.9.2011, 14% dana 30.9.2012, 16,5% dana 30.9.2013, 17,5% dana 30.9.2014, te 18,5% dana 31.3.2015. Kamata na obveznice (po godišnjoj stopi od 2,5%) treba da bude isplaćena dana 31.3. i 30.9. svake godine od 30.9.2009. do 31.3.2015. Rata koja je trebala biti isplaćena dana 30.9.2009. je isplaćena u predviđenom roku. U slučaju zakašnjele isplate budućih rata, obavezno je isplatiti osnovnu kamatu prema zakonskoj stopi.

32. S obzirom da su vladine obveznice otkupljive prije dospijeća, nakon izdavanja se mogu mijenjati na berzi. U Republici Srpskoj, njihova trenutna cijena na berzi je oko 90% od njihove nominalne vrijednosti. S obzirom da su vladine obveznice u distriktu Brčko tek nedavno izdate, njihova cijena na burzi još uvijek nije potvrđena. Kao što je ranije spomenuto, čini se da obveznice u Federaciji Bosne i Hercegovine još uvijek nisu izdate.

ZAKON

I NAVODNO KRŠENJE ODREDBI ČLANA 1 PROTOKOLA BR. 1 KONVENCIJE

33. Trenutna situacija se u osnovi sastoji od usklađivanja domaćih zakona o „staroj“ deviznoj štednji sa uslovima datim u Članu 1 Protokola br. 1, koji glasi:

„Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na mirno uživanje u svom vlasništvu. Nikome neće biti uskraćeno pravo na imovinu, izuzev ako se radi o javnom interesu ili uslovima koji su definisani zakonima ili opštim principima međunarodnih zakona.

Prethodno navedeni uslovi ni u kom slučaju neće, međutim, onemogućiti državne vlasti da sprovedu takve zakone ukoliko je neophodno obezbjediti korišćenje vlasništva u skladu sa opštim interesom ili u cilju obezbjeđivanja plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili sankcija“.

A. Primjenljivost Člana 1 Protokola br. 1

34. Pojam „vlasništva“ sadrži autonomno značenje koje nije ograničeno samo na materijalna dobra. Poput materijalnih dobara, određena druga dobra i interesi koji sačinjavaju imovinu mogu se smatrati „vlasništvom“ za svrhu određivanja Člana 1 Protokola br. 1 (vidi, među ostalim izvorima, *Broniowski v. Poljska* [GC], br. 31443/96,

§129, ECHR 2004-V). Odštetni zahtjevi, u slučaju da imaju opravdanu osnovu u domaćem zakonodavstvu, smatraju se „imovinom“, te se mogu proglasiti „vlasništvom“ (vidi *Kopecky v. Slovačka* [GC], br. 44912/98, § 52, ECHR 2004-IX).

35. Podnosilac zahtjeva u ovom slučaju, nakon polaganja devizne štednje u nekoj od komercijalnih banaka, stiče pravo da podigne svoj depozit u bilo koje vrijeme, zajedno sa nagomilanom kamatom od komercijalne banke ili, u slučaju insolventije ili bankrota, od države (vidi paragraf 12). Iako su, pred sam kraj svog postojanja, SFRJ i njen bankarski sektor, imali problema sa izvršavanjem svojih finansijskih obaveza (vidi paragraf 10), ovakva prava su postojala.

36. Uprkos različitim pristupima ovom problemu nakon raspada SFRJ i pomjeranja odgovornosti sa jedne vlade na drugu (vidi paragrafe 14,16-17, 19 i 27-32), nikada nije bilo sumnje da Bosna i Hercegovina i/ili njeni sastavni dijelovi imaju dužnost da isplate dug po osnovi „stare“ devizne štednje preko lokalnih komercijalnih banaka. U takvim okolnostima, Sud smatra da je podnosilac zahtjeva imao, i još ima, zahtjev usmjeren ka „vlasništvu“ sa značenjem definisanim u Članu 1 Protokola br.1. Garancije te odredbe se zbog toga primjenjuju na sadašnju situaciju.

B. Usklađenost sa Članom 1 Protokola br. 1

1. Primjenljivo pravilo Člana 1 Protokola br. 1

37. Kao što je Sud naveo, u nekoliko prilika, Član 1 Protokola br. 1 se sastoji od tri zasebne odredbe: prva odredba, navedena u prvoj rečenici prvog paragrafa, opšteg je karaktera i iznosi princip mirnog uživanja u vlasništvu; druga odredba, koja se sadrži u drugoj rečenici prvog paragrafa, bavi se uskaćivanjem imovine, te ju podvrgava određenim uslovima; treća odredba, izrečena u drugom paragrafu, ističe da su ugovorne strane, između ostalog, ovlaštene da kontrolišu korišćenje vlasništva u skladu sa opštim interesima. Međutim, ove tri odredbe nisu nepovezane. Druga i treća odredba se bave posebnim pitanjima ograničavanja prava na mirno uživanje u vlasništvu, te se trebaju tumačiti prema opštim principima izrečenima u prvoj odredbi (vidi, među ostalim izvorima, *Beyeler v. Italija* [GC], br. 33202/96, § 98, ECHR 2000-I).

38. Tokom niza godina, navedeni podnosilac zahtjeva nije bio u mogućnosti da slobodno raspolaze svojom „starom“ deviznom štednjom. U vrijeme uvođenja ove aplikacije (2.7.2002.) i, što je važnije, od datuma ratifikacije Protokola br. 1 od strane Bosne i Hercegovine (12.7.2002.), podnosilac zahtjeva je mogao samo da ova sredstva koristi kako bi kupovao određene kompanije u državnom vlasništvu (vidi paragraf 16). S obzirom da je bio i vlasnik kuće u kojoj je stanovao, nije imao mogućnost kupovine stana u državnom vlasništvu. Tada je uslijedio zakon iz 2004. (vidi paragraf 19), te i sadašnji zakon (vidi paragrafe 27-32), od kojih je svaki ograničio korišćenje „stare“ devizne štednje. Ovo nije osporavano pred Sudom.

U takvim okolnostima, trenutna situacija treba da bude razmotrena u skladu sa trećom odredbom Člana 1 Protokola br. 1 (vidi i *Trajkovski v. „Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija“* (odl.), br. 53320/99, ECHR 2002-IV).

2. Opšti principi

39. Opšti principi su ponovno iskazani u slučaju *Broniowski*, navedom ranije u tekstu, §§ 147-51 (reference izostavljene).

(a) Princip zakonitosti

40. Prvi i najvažniji zahtjev Člana 1 Protokola br. 1 je da se ozakone svi uslovi međudjelovanja javne vlasti sa mirnim uživanjem u vlasništvu: drugom rečenicom u prvom paragrafu se omogućava oduzimanje vlasništva u samo u slučajevima kada „postoje uslovi za to u skladu sa zakonom“, a drugi paragraf navodi da države treba da imaju pravo na kontrolu korišćenja vlasništva u procesu primjene „zakona“. Osim toga, vladavina zakona, kao jedan od fundamentalnih principa demokratskog društva, povezana je sa svim članovima Konvencije.

Princip zakonitosti takođe pretpostavlja da su primjenljive odredbe domaćih zakona u dovoljnoj mjeri dostupne, precizne i predvidljive u svojoj primjeni.

(b) Princip legitimnog cilja unutar javnog/opšteg interesa

41. Svako ometanje uživanja u pravu ili slobodi koje se definiše Konvencijom mora biti u skladu sa legitimnim ciljem. Po istom principu, u slučajevima gdje postoji pozitivna dužnost, mora postojati legitimno opravdanje za nedjelovanje od strane državnih organa. Princip „uravnoteženosti“ naveden u Članu 1 Protokola br. 1 pretpostavlja postojanje opšteg interesa zajednice. Štaviše, treba naglasiti da različite odredbe koje sačinjavaju Član 1 nisu potpuno odvojene, u smislu da su nepovezane, te da se druga i treća odredba odnose samo na posebne slučajeve ograničavanja prava na mirno uživanje u imovini. Jedan od rezultata ovoga je taj da su postojanje „javnog interesa“ zahtjevanog prema drugoj rečenici, kao i „opšti interes“, koji se spominje u drugom paragrafu, u stvari nužna posljedica principa izrečenog u prvoj rečenici, tako da je ograničavanje prava mirnog uživanja u imovini u skladu sa značenjem prve rečenice Člana 1 te se takođe mora uskladiti sa ciljevima javnog interesa.

42. Zbog svog direktnog poznavanja društva i njegovih potreba, državne vlasti imaju bolji opšti uvid u pitanja „javnog interesa“ nego međunarodne sudije. Prema sistemu zaštite prava navedenom u Konvenciji, zadatak je državnih vlasti da sačine prvu procjenu mjera koje garantuju javne interese koji se primjenjuju u sferi prava na imovinu, uključujući i oduzimanje kontrole nad imovinom. U skladu s tim, državne vlasti uživaju velika ovlašćenja u ovoj oblasti.

Osim toga, pojam „javnog interesa“ je veoma širok. Posebno, odluka o primjeni zakona i eksproprijaciji ili kontroli nad vlasništvom ili korišćenju kompenzacija koje finansira država za imovinu koja je pretrpila eksproprijaciju, podrazumijeva uzimanje u obzir političkih, ekonomskih i socialnih pitanja. Sud je proglasio, smatrajući da polje djelovanja zakonodavstva u primjeni socijalnih i ekonomskih politika treba da bude široko, da treba poštovati zakonske odredbe u pitanjima koja su „od javnog interesa“, osim ako je odluka donijeta bez razumne osnove. Ovakvo shvatanje se odnosi na takve fundamentalne promjene državnog sistema kao što je prelazak iz totalitarnog režima na demokratski oblik vlasti, te reforma državne političke, zakonodavne i ekonomske strukture, kao i raspad države nakon brutalnog rata, čija je pojava izazvala značajne promjene u ekonomskom i društvenom zakonodavstvu.

(c) Princip „uravnoteženosti“

43. Ograničavanje prava na mirno uživanje u imovini, kao i uzdržavanje od djelovanja treba da podrazumijevaju postojanje uravnoteženosti između zahtjeva opštih interesa zajednice i zahtjeva za zaštitu fundamentalnih ličnih prava.

Namjera postizanja ovakve uravnoteženosti se ogleda u strukturi Člana 1 Protokola br. 1 kao cjelini. Naglašeno je da mora da postoji razuman proporcionalan odnos između uložениh državnih sredstava i cilja koji treba ostvariti, uključujući u te mjere i oduzimanje

vlasništva nad imovinom pojedincima. U svim slučajevima koji uključuju navodnu zloupotrebu ovog Člana, Sud mora da utvrdi da li na osnovu djelovanja ili nedjelovanja od strane države vlasnik snosi nesrazmjerne i preteške posljedice.

44. U procjenjivanju usklađenosti sa Članom 1 Protokola br. 1, Sud mora napraviti cjelokupnu procjenu različitih interesa, imajući u vidu da je svrha Konvencije da štiti prava koja su „politička i pravosnažna“. Sud mora da dubinski sagleda i istraži stvarnu situaciju na koju je žalba uložena. Takva procjena može da sadrži ne samo relevantne uslove kompenzacije – ukoliko je situacija slična oduzimanju vlasništva – nego i ponašanje stranaka, uključujući i sredstva koje država upotrebljava i njihovu implementaciju. U ovakvom kontekstu, treba naglasiti da je neizvjesnost – bila ona zakonska, administrativna ili nastala djelovanjem vlasti – faktor koji treba uzeti u obzir pri vršenju procjene djelovanja države. Zaista, kada je u pitanju opšti interes, javne vlasti su obavezne da djeluju pravovremeno, te na prilagođen i dosljedan način.

3. Primjena navedenih principa na prikazani slučaj

(a) Obaveze podnosioca zahtjeva

45. Iako je primjetio napredak u trenutnom zakonodavstvu, podnosilac zahtjeva je i dalje smatrao da je ono neusklađeno sa Članom 1 Protokola br. 1. Prvenstveno, u skladu sa njegovim shvatanjem trenutnog zakonodavstva, on treba da gotovinski primi samo prvobitnu isplatu u iznosu od BAM 1,000. On će primiti vladine obveznice tek po isteku perioda amortizacije (u 2015. godini), koje će morati prodati na crnom tržištu, za tek manji dio njihove nominalne vrijednosti. Podnosilac zahtjeva je smatrao ovu opciju neprihvatljivom, s obzirom na njegovu starosnu dob i loše zdravlje. Osim toga, žalio se i na kamatnu stopu u periodu od 1.1.1992. do 15.4.2006. (0,5%). Na kraju, podnosilac zahtjeva je smatrao da postoji nedostatak zakonske garancije da će sredstva biti isplaćena na vrijeme.

(b) Obaveze vlade

46. Vlada je prihvatila činjenicu da su domaće vlasti preuzele punu odgovornost za „staru“ deviznu štednju kroz djelovanje lokalnih komercijalnih banaka. U skladu sa preliminarnim podacima, pridruženi javni dug je prešao iznos od jednu milijardu evra (EUR).

U vezi sa raznim drugim finansijskim obavezama različitih nivoa države i sveukupnim okolnostima, uključujući raspad SFRJ 1991/92 i rat koji je nakon toga uslijedio, Vlada je smatrala da je tadašnje trenutno zakonodavstvo bilo najbolje izvodivo rješenje. Kao podršku svom argumentu, ona je naglasila da je zakonodavstvo bilo pripremljeno uz pomoć Međunarodnog Monetarnog Fonda. Što se tiče kamatne stope za period od 01.01.1992. do 15.04.2006., koju je aplikant naročito kritikovao, Vlada je tvrdila da ona odgovara prosječnoj kamatnoj stopi primjenjivoj na kratke devizne uloge za isti period. Na kraju, oni su odbacili zabrinutost aplikanta što se tiče sposobnosti domaćih vlasti da implementiraju trenutno zakonodavstvo. Uprkos početnim kašnjenjima u Federaciji BiH i Brčko Distriktu, Vlada je naglasila da su preduzete mjere, uključujući kredite iz komercijalnih banaka, da bi se osiguralo blagovremeno plaćanje predstojećih rata.

(c) Podnesci trećih strana

47. Treće strane, u svojim pismenim podnescima Sudu, optužile su sve nivoe države za nestručnost i korupciju. Oni su kritikovali prije svega zakonodavstvo Federacije BiH iz 1997 i ekvivalentno zakonodavstvo u Republici Srpskoj. Navodno, uslovi su bili takvi da „stare“ devizne štediške nisu imale drugu opciju nego da prihvate privatizacione sertifikate umjesto njihovih uštedevina i da ih prodaju na nezvaničnom tržištu za jedan dio njihove nominalne vrijednosti. Šema, rečeno je, omogućila je nekim ozloglašanim tajkunima i ratnim profiterima koji imaju veze u Vladi da dobiju značajna sredstva ni za šta.

48. Udruženje iz FBiH je dodalo da se zloupotreba nastavila i pod trenutnim zakonodavstvom, ali nije doakazalo ovu tvrdnju.

(d) Ocjena Suda

49. Prije upuštanja u ova pitanja, treba se naglasiti da ovaj slučaj ima dugu istoriju. Aplikant je uložio svoju žalbu dana 02.07.2002. u BiH i čak ratifikovao Protokol 1 i ponovo ga potvrdio kasnije. Iako je sporna situacija evolvirala, Sud će ograničiti svoju analizu na trenutno zakonodavstvo. Sud dalje želi da naglasi da smatra irelevantnim što su žalbe aplikanta uložene prije ratifikacije Protokola broj 1, zbog kontinuirane prirode pobijane situacije i činjenice da su se inicijalne žalbe potvrdile u brojnim prilikama nakon ratifikacije (vidi *Čeh protiv Srbije*, broj 9906/04, čl. 36-39, 01.07.2008.).

50. Vraćajući se opštim principima koji su iznad navedeni, nema sumnje da su se prva dva poštovala u ovom slučaju (vidi, po analogiji, *Trajkovski*, citiran gore). Sud će dalje nastaviti da ispituje suštinsko pitanje, naime da li sporne mjere čine „fer balans“ između relevantnih interesa u svjetlu Člana 1 Protokola 1.

51. Na početku, dobro je poznata činjenica da je globalna ekonomska kriza 70-tih posebno teško pogodila SFRJ. SFRJ se okrenula međunarodnom tržištu kapitala i uskoro postala jedna od najzaduženijih zemalja na svijetu. Kada se međunarodna zajednica povukla iz popustljivih praksi pozajmljivanja 1970-tih, SFRJ je pribjegli deviznim ulozima građana da plati strane dugove i finansijske uvoze. Parlamentarna

Skupština Savjeta Evrope je smatrala da je, kao rezultat, najveći dio originalnog uloga prestao da postoji prije raspada SFRJ (vidi Rezoluciju 1410 (2004) usvojenu 23.11.2004. – reprodukovanu u slučaju *Kovačić i drugi*, citiran iznad, član 188 – kao i eksplanatorni memorandum od gosp. Erika Jurgensa). Pošto je istina da su zahtjevi za staru štednju nadživjeli raspad SFRJ i da je BiH preuzela punu odgovornost za takve zahtjeve u lokalnim bankama, činjenica da su originalni ulozi potrošeni, vjerovatno od strane bivšeg režima objašnjava zašto BiH nije bila u stanju da dozvoli nekontrolisano povlačenje ovih depozita.

52. Aplikant je smatrao da ima pravo pod trenutnim zakonodavstvom na ne više od 1,000 KM u gotovini do 27.03.2015. Sud smatra da aplikant ima pravo da primi njegovu čitavu staru štednju do 27.03.2015. u osam rata i već je primio KM 5.237,44. Zbog katastrofalnih efekata rata 1992-95 i tekuće reforme o državnoj političkoj, pravnoj i ekonomskoj strukturi, Sud prihvata da je ovo rješenje ostalo u okviru državne marže aprecijacije.

53. Aplikant je takođe izrazio brigu da neće biti u stanju da proda državne obveznice za bilo što blizu njihove nominalne vrijednosti. Dok je to razumljivo u svjetlu prošlih zloupotreba (vidi paragrafe 19 i 47 iznad) takve brige nemaju osnova. Za razliku od sertifikata o privatizaciji pod prethodnim zakonodavstvom, državnim obveznicama pod trenutnim zakonodavstvom se može trgovati na Berzi, koje, zajedno sa kamatama na obveznice po godišnjoj stopi od 2.5% i relativno kratkom periodu amortizacije, trebaju osigurati značajno višu cijenu. Zaista, takve obveznice se trenutno prodaju u RS za oko 90% njihove nominalne vrijednosti. Nema razloga zašto se obveznicama treba trgovati za manji iznos, u Brčko distriktu, ili kad se izdaju u BiH Federaciji. Bilo kako bilo, aplikant nije obavezan da prodaje državne obveznice kako bi dobio svoju staru štednju. On umjesto toga može da se odluči za gotovinsko plaćanje u osam rata. Za razliku od sertifikata privatizacije pod bivšim zakonodavstvom, državne obveznice pod trenutnim zakonodavstvom nisu namijenjene da zamijene gotovinsko plaćanje. Nasuprot tome, njihova funkcija je da omogući rano plaćanje za one koji nisu u mogućnosti ili ne žele da čekaju do kraja perioda amortizacije (što je u aplikantovom slučaju 27.03.2015.).

54. Što se tiče kamatne stope za period od 01.01.1992. do 15.04.2006. za koju aplikant i treće strane smatraju da je preniska, Vlada je predložila da odgovara prosječnoj kamatnoj stopi koja se primjenjuje za kratke devizne depozite. Međutim, prema zvaničnom izvještaju koji je podnijela Vlada, na zahtjev Suda, u drugom slučaju (*Kudić protiv BiH* broj 28971/05, 09.12.2008.), relevantna kamatna stopa se čini mnogo većom – 2.33% u prosjeku (4.06 % u 1992., 2.82% u 1993., 2.43% u 1994., 2.70 % u 1995., 2.49% u 1996., 3.16% u 1997., 3.01 % u 1998., 2.78 % u 1999., 2.4 % u 2000., 2.2 % u 2001., 1.64 % u 2002., 1.22 % u 2003., 0.9 % u 2004., 0.82 % u 2005.).

Sud je takođe uzeo u obzir činjenicu da su se susjedne zemlje, u kojima su postavljene slične šeme otplate, dogovorile da plate značajno veću kamatnu stopu: 5 % u Hrvatskoj i 2% u Crnoj Gori i Srbiji.

Uprkos tome, u skladu sa maržom aprecijacije Države respondenta (vidi paragraf 42 iznad) i posebno potrebom da se rekonstruira nacionalna ekonomija nakon razarajućeg rata, Sud ne smatra ovaj faktor dovoljnim samim po sebi da vrati trenutno

zakonodavstvo suprotno članu 1 Protokola 1 . U tom pogledu se slaže sa Ustavnim sudom BiH (vidi paragraf 28 iznad).

55. Gdje Sud smatra da je trenutno zakonodavstvo kao takvo kompatibilno sa Članom 1 Protokola 1 slaže se sa aplikantom da je slučaj implementacije nezadovoljavajući. Dok se u Republici Srpskoj ne tvrde kašnjenja, isto nije tačno za Federaciju BiH i Brčko Distrikt. U Brčko Distriktu, državne obveznice, iako su trebale biti isplaćene dana 31.03.2008. bile su izdane tek 30.06.2009. U Federaciji BiH, čini se da obveznice koje su trebale biti 31.03.2008. još uvijek nisu izdane. Kao rezultat, aplikant još nije u stanju da ih proda na Berzi i time dobije rane gotovinske isplate (vidi paragraf 53 iznad). Štoviše, rate koje se trebaju platiti po trenutnom zakonodavstvu 27.09.2008. su bile plaćene skoro tri mjeseca kasnije (dana 24.12.2008.) u Brčko Distriktu i skoro osam mjeseci kasnije (14.05.2009.) u Federaciji BiH. Slično tome, rata od 27.03.2009. je bila plaćena skoro tri mjeseca kasnije (11.06.2009.) u Brčko Distriktu i još nisu plaćene u Federaciji BiH.

56. Sud je svjestan da stara devizna štednja naslijeđena iz bivše SFRJ čini značajan teret svih država nasljednica. Međutim, nakon što se preduzelo da se otplati stara devizna štednja u lokalnim bankama i nakon što se u tom smislu postavila šema otplate, država respondent mora stajati iza svojih obećanja. Vladavina prava koja podržava Konvenciju i princip zakonitosti u Članu 1 Protokola 1 zahtijeva od Ugovornih strana da primjenjuju na predvidljiv i konzistentan način zakone koji su propisani (vidi *Broniowski*, naveden iznad, član 184).

57. U svjetlu nedovoljne implementacije domaćeg zakonodavstva o staroj deviznoj štednji, Sud je zaključio da aplikant još uvijek može tvrditi da je žrtva u smislu Člana 34 Konvencije. U skladu s tim, odbacuje se Vladina primarna primjedba. Iz istog razloga, postoji kršenje Člana 1 Protokola 1 Konvencije u ovom slučaju.

II PRIMJENA ČLANA 46 KONVENCIJE

58. Član 46 Konvencije glasi:

„1. Visoke Ugovorne strane se obavezuju da će poštovati konačnu presudu Suda u svakom slučaju gdje su one strane.

2. Konačna presuda Suda će se prenijeti Savjetu ministara koji će nadgledati njeno izvršenje.“

A. Podnesci strana

59. Vlada, za razliku od Aplikanta, se protivila primjeni postupka pilot-presude u sadašnjem slučaju i ponovila da je sporno zakonodavstvo u saglasnosti sa uslovima postavljenim Članom 1 Protokola 1.

B. Procjena Suda

1. Opšti principi

60. Sud neprestano ponavlja da Član 46 Konvencije kako je interpretiran u svjetlu Člana 1 nameće državi respondentu pravnu obavezu da implementira pod supervizijom Savjeta Ministara odgovarajuće opšte i/ili individualne mjere za osiguranje prava aplikanta za koje sud smatra da je narušeno. Talve mjere se takođe moraju preduzeti u smislu drugih osoba na poziciji aplikanta, rješavanjem problema koji su doveli do zaključaka suda (vidi *Scozzari i Giunta protiv Italije*, br. 39221/98 i 41963/98, par.249, ECHR 2000-VIII; *Christine Goodwin protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, broj 28957/95, par.120, ECHR 2002-VI; *Lukenda protiv Slovenije*, broj 23032/02, par. 94, ECHR 2005-X; i *S. I Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* broj 30562/04 i 30566/04, par. 134, ECHR 2009-...). Ova obaveza je konstantno naglašavana od strane Savjeta Ministara prilikom kontrole izvršenja presuda suda (vidi na primjer ResDH(97)336, IntResDH(99)434. IntResDH(2001)65 i ResDH(2006)1).

61. Da bi se olakšala efikasna implementacija presuda u tom smislu, Sud može usvojiti postupak pilot-presude omogućujući da se jasno identifikuje u presudi postojanje strukturalnih problema koji potkrepljuju kršenja i da se navedu specifične mjere ili radnje koje će se preduzeti od strane države respondenta za njihovo rješavanje (vidi *Broniowski*, naveden iznad, par. 189-94, i *Hutten-Czapska protiv Poljske*, broj 35014/97, par. 231-39, ECHR 2006-VIII). Ovaj adjudikativni pristup se međutim sprovodi uz poštovanje funkcija institucija Konvencije: pada pod Savjet ministara da procijeni implementaciju individualnih i opštih mjera pod članom 46 par. 2 Konvencije (vidi, po analogiji, *Broniowski protiv Poljske (prijateljsko rješenje)*, broj 35014/97, par. 42, ECHR 2008...).

62. Drugi važan cilj postupka pilot-presude je da se navede država respondent da riješi velik broj individualnih slučajeva koji su nastali iz istog strukturalnog problema na domaćem nivou, implementirajući princip subsidijarnosti koji podržava sistem Konvencije. Zaista, zadatak Suda kako je definisan Članom 19, to jest, „osigurati poštovanje obaveza preduzetih od strane Visokih Ugovornih Strana u Konvenciji i Protokolu“ se ne mora postići ponavljanjem istih nalaza u velikim nizovima slučajeva (vidi, po analogiji, *E.G. protiv Poljske* broj 50425/99, par. 27, ECHR 2008-...). Predmet postupka pilot-presude je da se olakša najbrže i najefikasnije rješenje disfunkcije koja pogađa zaštitu prava Konvencije u nacionalnom državnom poretku (vidi *Wolkenberg i drugi protiv Poljske* broj 50003/99, par. 34, ECHR 2007-XIV). Dok djelovanje države respondenta treba primarno imati za cilj rješavanje takve disfunkcije i na početku, gdje je prikladno, efikasnih domaćih pravnih lijekova u vezi sa kršenjima koja su u pitanju, takođe može uključiti *ad hoc* rješenja kao što su prijateljsko rješavanje sa aplikantima ili unilateralne ponude pravnih lijekova u skladu sa Konvencijom. Sud može odlučiti da odgodi ispitivanje sličnih slučajeva, tako dajući šansu državi respondentu da ih riješi na razne načine (vidi, po analogiji *Broniowski*, naveden iznad, par. 198 i *Xenides – Arestis protiv Turske* broj 46347/99, par. 50 22.12.2005.) Ako međutim država respondent ne usvoji takve mjere nakon pilot presude i ako nastavi da krši Konvenciju, Sud neće imati izbora nego da se ponovo prihvati ispitivanja svih sličnih aplikacija prije i da ih dovede

presudi kao i da osigura poštovanje Konvencije (viid, po analogiji, *E.G. protiv Poljske*, naveden iznad, par. 28).

2. Primjena principa na sadašnji slučaj

63. Kršenje koje je sud utvrdio u sadašnjem slučaju utiče na mnoge ljude. Prema Međunarodnom Monetarnom Fondu, više od četvrtine stanovništva BiH je imalo staru deviznu štednju (vidi *Bosna i Hercegovina: Odabrani ekonomski problemi*, IMF izvještaj 04/54 mart 2004, str. 26). Štoviše, postoji više od 1,350 sličnih zahtjeva, podnešenih u ime više od 13.500 aplikanata pred sudom. Ovo predstavlja ozbiljnu prijetnju budućoj efikasnosti mašinerije Konvencije. Sud dakle smatra prikladnim da se primijeni postupak pilot-presude u sadašnjem slučaju, uprkos Vladinom protivljenju u ovom pogledu.

64. Iako u principu nije na Sudu da odredi koje mjere mogu biti prikladne da se zadovolje obaveze države Respondenta pod članom 46 Konvencije, u svjetlu sistematske situacije koja je identifikovana, Sud smatra da su potrebne opšte mjere na nacionalnom nivou za izvršenje sadašnje presude. Sud smatra da se državne obveznice moraju izdati i preostale rate platiti u Federaciji BiH u roku od 6 mjeseci od datuma kad će sadašnja presuda postati pravosnažna. U istom vremenskm periodu Federacija BiH se takođe mora obavezati kao Republika Srpska i Brčko Distrikt (vidi paragraf 31 iznad) da plati zateznu kamatu po zakonskoj stopi u slučaju kasnog plaćanja bilo kojih predstojećih rata. Što se tiče prošlog kašnjenja, Sud ne smatra zasad neophodnim da naredi da se svim pogođenim osobama dodijele naknade. Ako država ne usvoji opšte mjere i nastavi da krši Konvenciju Sud može ponovo razmotriti pitanje naknade u prikladnom budućem slučaju.

65. Okrećući mnogim sličnim aplikacijama koje se nalaze pred sudom:

- (i) Sud je odlučio da odgodi nepovoljne postupke šest mjeseci od datuma kad presuda postane pravosnažna u vezi sa sa starom deviznom štednjom u Federaciji BiH i u Brčko Distriktu u kojem su aplikanti primili sertifikate o verifikaciji (vidi, po analogiji, *Burdov protiv Rusije*, broj 2 broj 33509/04, par. 146, 15.01.2009.). Ova odluka je bez uticaja na ovlaštenje suda da u bilo kojem trenutku izjavi neprihvatljivim bilo koji takav slučaj i da ga precrta sa svoje liste u skladu sa Konvencijom.
- (ii) Sud može proglasiti neprihvatljivim u skladu sa Konvencijom bilo koji slučaj koji se tiče stare devizne štednje u kojem aplikanti nisu dobili verifikacione sertifikate zato što je ustanovio kršenje Člana 1 Protokola 1 samo u pogledu kašnjenja implementacije trenutnog zakonodavstva (vidi paragraf 55 iznad) i oni koji nisu dobili verifikacione sertifikate ne mogu se smatrati da su pogođeni tim kašnjenjima (vidi paragraf 29 iznad). To znači da država respondent mora osigurati se produže relevantni rokovi bar šest mjeseci od datuma kad ova presuda postane pravosnažna da bi se omogućilo svakome da dobije verifikacioni sertifikat.

- (iii) Na kraju, Sud može proglasiti neprihvatljivim bilo koji slučaj koji se tiče stare devizne štednje u R. Srpskoj, čak i ako su aplikanti dobili verifikacione sertifikate zato što se nije desilo kašnjenje u implementaciji trenutnog zakonodavstva u tom Entitetu.

III PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

66. Član 61 Konvencije predviđa:

„Ako Sud smatra da postoji kršenje Konvencije ili Protokola i ako interni zakon Visoke Ugovorne Strane omogućava da se uradi samo parcijalna reparacija, Sud će, ako je neophodno, priuštiti pravičnu satisfakciju oštećenoj strani“.

A. Nadoknada štete

67. Što se tiče novčane odštete, aplikant je ponovio svoje žalbe u vezi sa sadržajem trenutnog zakonodavstva: on je zahtijevao hitno plaćanje ukupnog iznosa njegove stare devizne štednje i veće kamatne stope. Vlada se nije složila. Sud zapaža da je ona odbila ove žalbe (vidi paragrafe 51-54 iznad). Zato on takođe ne uvažava zahtjev aplikanta za novčanom odštetom.

68. Aplikant je dalje tražio 20,000 KM u vezi sa nenovčanom odštetom. Vlada je smatrala da je zahtjev neopravdan. Sud međutim smatra da je jasno da je aplikant pretrpio nešto nenovčanog gubitka nastalog iz kršenja Konvencije utvrđenog u ovom slučaju. Praveći procjenu na nepristrasnoj osnovi, kao što je potrebno po članu 41 Konvencije, Sud dodjeljuje aplikantu EUR 5,000 u vezi s ovim problemom plus bilo koji porez koji se može zaračunati.

B. Troškovi

69. Aplikant je već primio pod trenutnom šemom pravne pomoći suda EUR 850 za pismeni dio postupka, EUR 1,350 plus putne troškove u vezi sa pojavljivanjem na saslušanju i 300 EUR za troškove prevođenja. Dana 20.03.2009. on je tražio naknadu dodatnih troškova prevođenja u iznosu od EUR 729. Vlada je smatrala ovaj zahtjev zakašnjelim.

70. Dok je tačno da je aplikant trebao podnijeti svoj zahtjev do 01.02.2009 (kako je traženo u pismu od 15.12.2008. od suda) ili, najkasnije, na saslušanju dana 10.03.2009. Sud smatra da se aplikantovi dodatni troškovi prevoda moraju u potpunosti zadovoljiti.

IZ TIH RALOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. Smatra da aplikant još uvijek može tvrditi da je žrtva u svrhu Člana 34 Konvencije i odbacuje preliminarni prijedlog Vlade;

2. smatra da postoji kršenje Člana 1 Protokola 1 Konvencije;
3. Smatra da gore navedeno kršenje predstavlja sistematski problem;
4. smatra da država respondent mora osigurati u roku od šest mjeseci od datuma na koji presuda postaje pravosnažna u skladu sa Članom 44 član 2 Konvencije:
 - (a) da se državne obveznice izdaju u Federaciji BiH
 - (b) da se izostale rate plate u Federaciji BiH
 - (c) da Federacija BiH garantuje da plati zateznu kamatu po zakonskoj stopi u slučaju zakašnjelog plaćanja u slučaju zakašnjelog plaćanja predsojećih rata
5. odlučuje da odgodi na šest mjeseci od datuma kad ova presuda postane pravosnažna, procedure u svim slučajevima koji se tiču stare devizne štednje u Federaciji BiH i Brčko Distriktu u kojima su aplikanti dobili verifikacione sertifikate, bez uticaja po ovlaštenje suda u bilo kojem trenutku da se proglašeni nedopustivim svaki takav slučaj ili da se precrta sa liste u skladu sa Konvencijom
6. Smatra
 - (a) da država respondent mora platiti aplikantu, u roku od tri mjeseca od datuma kad je presuda postala pravosnažna u skladu sa Članom 44 član 2 Konvencije, EUR 5,000 (pet hiljada eura) u pogledu nenovčane odštete i EUR 729 (sedam stotina i dvadeset devet eura) u pogledu troškova plus porez koji se može obračunati, da se pretvori u marke po stopi koja se primjenjuje na dan rješavanja
 - (b) da od isteka gore navedena tri mjeseca do rješavanja, plaća se prosta kamata na gore navedeni iznos po stopi koja je jednaka marginalnoj stopi za pozajmice Evropske Centralne Banke tokom perioda neispunjenja obaveza plus tri procentualna poena.
7. Odbacuje ostatak zahtjeva aplikanta na pravično zadovoljstvo.

Urađeno na engleskom jeziku i obavješteno u pismenoj formi 03.11.2009. u skladu sa Pravilom 77, par. 2 i 3 Pravila Suda.

Fatos Araci Nicolas Bratza
Zamjenik predsjednika sudskog registra

U skladu sa Članom 45, par. 2 Konvencije i Pravilo 74, par. 2 Pravila Suda, saglasno mišljenju sudije Mijovića se prilaže ovoj presudi.

SAGLASNO MIŠLJENJE SUDIJE MIJOVIĆA

Iako sam glasao zajedno sa većinom u Komori o svim operativnim odredbama presude, moje rezonovanje u vezi sa kršenjem Člana 1 Protokola 1 Konvencije se razlikuje u određenoj mjeri od stanovišta izraženih u presudi.

Prema sadašnjoj presudi, Član 1 Protokol 1 je prekršen zbog nedovoljne implementacije domaćeg zakonodavstva o staroj deviznoj štednji, dok po mom ličnom mišljenju, kršenje je bazirano na rješenjima i mjerama sadržanim u zakonodavstvu koje je u pitanju.

Komora smatra da je trenutno zakonodavstvo kao takvo bilo kompatibilno sa Članom 1 Protokol 1 ali da je implementacija bila nezadovoljavajuća (naime, zato što državne obveznice u FBiH nisu još bile izdane i određene rate još nisu plaćene).

Po mom mišljenju, međutim, da trenutno zakonodavstvo – možda je bolje da se kaže sporne mjere – u sebi ne pogađa „fer balans“ između zahtjeva opšteg interesa zajednice i uslova zaštite prava pojedinaca.

Problem stare devizne štednje ima veoma dugu istoriju i kao što je navedeno u presudi, datira od 1980ih. Nadživio je raspad SFRJ, i BiH je preuzela punu odgovornost za takvu vrstu zahtjeva. Preliminarni podaci pokazuju da pridruženi dug prelazi 1 milijardu EURa. Pod sveukupnim okolnostima, i iznad svega potrebe da se rekonstruira državna privreda, razumno je za očekivati da vlasnici tzv. „zamrznutih“ bankovnih računa ne mogu dobiti svoj novac bez pažljivo kreirane šeme otplate. Ovo je dio presude koji podržavam.

Tamo gdje se ne slažem sa Komorom, međutim, je zakonodavna odredba koja se tiče smanjenja kamatne stope na 0.5% za period od 01.01.1992. do 15.04.2006. mjeru koju smatram da niti je opravdana niti proporcionalna. U skladu sa zvaničnim izvještajem koji je podnijela Vlada (vidi presudu, paragraf 54) očigledno je da se relevantna kamatna stopa čini mnogo veća – prosječno 2.33%). U poređenju sa kamatnom stopom u susjednim zemljama, koje su iskusile više ili manje slične katastrofalne efekte oružanog sukoba i tekućih reformi i postavile slične šeme otplate stare devizne štednje, ova kamatna stopa od 0.5% je najniža. Komora je smatrala da ovo pitanje pada pod „državnu maržu aprecijacije“, dok po mom mišljenju ono u sebi čini trenutno zakonodavstvo suprotno Članu 1 Protokolu 1.

S druge strane, da se Komora odlučila za ovakvo rezonovanje, ili Država ili Entiteti ili Brčko Distrikt su trebali donijeti novi zakon za koji bi se kasnije moglo dokazati da troši više vremena, da je ekonomski izazovniji i upitniji, i veoma obeshrabrujući za skoro jednu četvrtinu populacije BiH - ljude koji nisu samo umorni od čekanja već su u staroj dobi i očajni. Zato sam odlučio da glasam sa većinom.

1 *Zakon o deviznom poslovanju*, objavljen u Službenom Glasniku SFRJ, broj 66/85, amandmani objavljeni u Službenom Glasniku 13/86, 71/86, 2/87, 3/88, 59/88 i 82/90.

2 *Zakon o bankama i drugim finansijskim organizacijama*, objavljen u Službenom Glasniku SFRJ broj 10/89, amandmani objavljeni u Službenom Glasniku 40/89, 89/89, 18/90, 72/90 i 79/90.

3 *Zakon o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima*, objavljen u Službenom Glasniku SFRJ 15/77, amandmani objavljeni u Službenom Glasniku broj 61/82, 77/82, 34/83, 70/83 i 71/84.

4 *Zakon o obligacionim odnosima*, objavljen u Službenom Glasniku SFRJ 29/78, amandmani objavljeni u Službenom Glasniku broj 39/85, 45/89 i 57/89.

5 *Zakon o sanaciji, stečaju i likvidnosti banaka i drugih finansijskih organizacija*, objavljen u Službenom Glasniku SFRJ 84/89, amandmani objavljeni u Službenom Glasniku 63/90.

6 *Odluka o načinu izvršavanja obaveza Federacije po osnovi jemstva za devize na devizim računima i deviznim štednim ulozima građana, građanskih pravnih lica i stranih fizičkih lica*, objavljen u Službenom Glasniku SFRJ 27/90.

7 *Uredba sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona koji se u BiH primjenjuju kao republički zakoni*, objavljeno u Službenom Glasniku RBiH 2/92 od 11.04.1992.

8. *Zakon o prenosu sredstava društvene u državnu svojinu*, objavljeno u Službenom Glasniku Republike Srpske 4/93 od 28.04.1993., amandmani objavljeni u Službenom Glasniku 29/94 od 28.11.1994., 31/94 od 27.12.1994., 9/95 od 19.06.1995., 19/95 od 02.10.1995., 8/96 od 10.04.1996. i 20/98 od 15.06.1998.

9. *Zakon o pretvorbi društvene svojine*, objavljeno u Službenom Glasniku RBiH broj 33/94 od 25.11.1994.

10 *Odluka o uslovima i načinu isplata dinara po osnovu definitivne prodaje devizne štednje domaćih fizičkih lica i korišćenju deviza sa deviznih računa i deviznih štednih uloga domaćih fizičkih lica za potrebe liječenja i plaćanja školarine u inostranstvu*, objavljeno u Službenom Glasniku RBiH broj 4/93 od 06.03.1993.

11. *Odluka o uslovima i načinu davanja kratkoročnih kredita bankama po osnovu definitivne prodaje deponovane devizne štednje građana i efektivno prodatih deviza od strane građana*, objavljeno u Službenom Glasniku Republike Srpske, broj 10/93 od 15.07.1993., amandmani objavljeni u Službenom Glasniku 2/94 od 21.02.1994.

12. *Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije*, objavljeno u Službenom Glasniku FBiH 27/97 dana 28.11.1997., amandmani objavljeni u Službenom Glasniku 8/99 od 05.03.1999., 45/00 od 25.10.2000., 54/00 od 26.12.2000., 32/01 od 24.07.2001., 27/02 od 28.06.2002., 57/03 od 21.11.2003., 44/04 od 21.08.2004., i 79/07 od 07.11.2007.

13 *Uredba o ostvarivanju potraživanja lica koja su imala deviznu štednju u bankama na teritoriju FbiH a nisu imala prebivalište na teritoriju FbiH*, objavljeno u Službenom Glasniku FbiH, 44/99 od 30.10.1999.

14 *Zakon o početnom bilansu stanja u postupku privatizacije državnog kapitala u bankama*, objavljeno u Službenom Glasniku Republike Srpske broj 24/98 od 15.07.1998., amandmani objavljeni u Službenom Glasniku 70/01 od 31.12.2001.

15 *Zakon o privatizaciji državnog kapitala u preduzećima*, objavljeno u Službenom Glasniku Republike Srpske broj 24/98 od 15.07.1998., amandmani objavljeni u Službenom Glasniku broj 62/02 od 07.10.2002., 38/03 od 30.05.2003. i 65/03 od 11.08.2003.

16 Konvertibilna marka (KM) koristi isti fiksni devizni kurs za EURO kao i njemačka marka (DEM) EUR 1 = KM 1.95583.

17 *Zakon o izmirenju obaveza po osnovu računa stare devizne štednje*, objavljeno u Službenom Glasniku BiH 28/06 od 14.04.2006., amandmani objavljeni u Službenom Glasniku 76/06 od 25.09.2006. i 72/07 od 26.09.2007.

18 *Zakon o uslovima i načinu izmirenja obaveza po osnovu računa stare devizne štednje* emisijom obveznica u Republici Srpskoj, objavljeno u Službenom Glasniku Republike Srpske broj 1/08 od 04.01.2008.

19 *Odluka o emisiji obveznica Republike Srpske za izmirenje obaveza po osnovu verifikovanih računa stare devizne štednje*, objavljeno u Službenom Glasniku Republike Srpske 20/08 od 05.03.2008.

20 Odluka o rasporedu po godinama dospjeća obveznica BiH koje se izdaju radi izmirenja obaveza po osnovu računa stare devizne štednje za Federaciju BiH i Brčko Distrikt BiH, objavljeno u Službenom Glasniku BiH 29/08 od 08.04.2008.

21. Odluka o emisiji obveznica Brčko Distrikta za izmirenje obaveza po osnovu verifikovanih računa stare devizne štednje, objavljeno u Službenom Glasniku Brčko Distrikta 19/09.

22 5% u Hrvatskoj i 2% u Srbiji i Crnoj Gori.

SULJAGIĆ PROTIV PRESUDE BIIH

SULJAGIĆ PROTIV PRESUDE BIIH

SULJAGIĆ PROTIV PRESUDE BIIH - SAGLASNO MIŠLJENJE SUDIJE MIJOVIĆA

Prevod izvršio Dreno Zeljković, prevodilac za engleski jezik pri Radničkom univerzitetu u Banjoj Luci.

Banja Luka, 20.11.2009.

Dreno Zeljković

